Массе а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

Кхаьра 28 Август. 1957 шу № 18 (2133) Мах 20 кеп.

Ленина хьехамца, боахаман гIулакхашца хетта бе беза агитацени пропагандаи болх.

Агитаторий сий дола декхар

Денгара-денга гаргадоагIаш да деза таьрахь — сийлахь — боккхача Октябра шовзткъа шу дизар. Заводашка, фабрикашка, гIишлоний площадкашка, колхозашка, совхозашка — массанахьа а из цIай дездара духьа социалистически яхь йолаеннай. Вай республикан къахьегамхоша деррига советски халкъаца шоай тIалоацамаш кхоачашбара тIагIортаме къовсам лоаттабу. Валовой продукци арахецара ворхI беттана план Нохч - ГIалгIай АССР-а ерригача промышленноста 102,7% кхоачашъяй. Юрта боахама къахьегамхоша шерагIа боаржабу коммунистически партес оттадь декхар — Американ ВIашагIкхача штаташта сага сих хьайбай продукташ яхарах тIехьакхер а хьалхадовлар а — кхоачадара лоаттабу къовсам.

Дукха ха йоацаш хиннача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пленумо дийцар «Нохчий ГIалгIай къаман автономи юхаметтаоттаяра хьакъехьа» дола дош, ССКП ЦК-ан Советски правительствоней соцам кхоачашбеш, НГI АССР-а партиен обкома а оргкомитета а дикка болх баьб нохч-гIалгIай шоай мехка цIабоалабара а, уж балха дIанийсбара а. Укх сахьате республике цIабаьхкаб 130 эзарел совх саг.

Партеси правительствоси йоакхо а еш, республике нохчаштеи гIалгIаштеи чубаха цIеношк хьалдеш латт. ХIанз хьалдаь даьннад 3 эзар совгIа цIа. Дуккха хьалдеш латт культурни а социально-боахаман а объекташ.

Нохчийн гIалгIайн автономи юхаметтаоттаярна бувзам бола бехктокхаме декхараш кхоачадара партийни организацешта наха юкъе дукха болх бе беза. Цу балхах доккха дакъа хьалхоацарга наха юкъерча политически агитацес.

Укх сахьте республикан къахьегамхошта юкъе наьха-политически болх беш 10 эзар совгIа агитатор ва, царна юкъе 900 гаргга нохчийн гIалгIайн болаш. Дог ураоттадеча делаш, шоай хьокхамаца цар шоай новкъостий ше кхо ца веча балха тIаберзабу.

Масала, цIи хеза ба агитаторий н.н. Алиев (ТIехьа-Мартана района, Предгорненски баьца даарий — шурий совхоз), Дугаев (Наурски винсовхоз), Умаров (Хьалха-Мартана района Лермонтовски совхоз), дукха кхыбараш а.

Советски района Ленина цIерах йолча колхозе наха лоархIаш ва, агитатор новкъ. Шамаев. Каст-каста бIаргагу из къахьегамхошта юкъе тайптайпара къамаьлаш деш: хальхий доттагIала хьакъехьа, чубаха цIенош хьалдарах лаьца, колхоза хьалхале лелаеча къахьегамхой говзал ювцаш н. кх. Новкъ. Шамаева агитационни къамаьлаш толаме дIахьахьар IалашДу дикка кийчо хиларал совгI, цо ший идейно-политически хьаькъал лакхадоахаш хьаддана болх баро.

Новкъ. Шамаевна тарра дукха ба вай республике.

Шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдоахаш ва Грозненски района «Новый быт» яхача колхоза ОТФ воккхагIа вола жа Iу агитатор новкъ. Салингиреев. Партбюрос тIа а дилла къоначa коммунисто вай мехка а доазол дехьа а долча гIулакхех къамаьлаш ду, чIоагIа дешар вIашагIдехк. Безаме ладийгIар хьайбаш леладечар «ТIехьа кхуврглда вай Американ сага сих доакхача дулхахен, шурахен, даьттахен» яхача цун къамаьлага.

ССКП Обкома VI пленумо белгалдаьккхар массово-политически болх мабарра боацилга.

Дуккхаза а агитколлективаша шоай болх вахарах, практиках, халкъа хьаштех хьакъехьста бу. Агитатораша хIанз а кIезига дувц нохчийн гIалгIайн къахьегама хьалаш, хIаьта юкъарлен балхах хостарга бувлача наьха критика эсала ю. Из гIулакх кхетадойт политически балха кулгалдар хьийолча партийни комитеташта мела леладаро, агитаторашта практически гIо кIезига даро.

Масала, ТIехьа - Мартана района «Красноармейски» яхача совхоза ворхIлагIча отделенен тIеххьарча бiь бетта цхьакха а агитационни болх хиннадац. Парторганизацен секретарь волча нов. Лобкос агитколлектива кулгал ца дарал совгI, ше а дь дац цхьакха агитационни къамаьл. Агитационни болх мела лелара тIеххьа да болхлошта юкъе къахьегама дисциплина таллар. Цу отделени доакъара специалисовани яр а, хьайбаш отараш Iан кийчдар а, кхыдола балхаш а во лел.

Къаьстта мела лел партийно - политически болх МагIалбикен Шелковски районех. Лекцеш кIезига еш. Цхьайолча партийни организацеша агитаторий семинараш яц, хIаьта агитаторашта шоай болх соца а баьб. Масала, МагIалбике III промыслеи, транспортни контореи, бурув деттача балхий контореи, машиннаьха Управленеи партийно-политически болх вIалла а боацаш ба.

Партен обкомо белгалдаьккхар ССКП МагIалбика горкоман Шелковски райкоман партийно-политически балха кулгалдара кхоачам боацараш, хIаьта ужаш дIадаха дезилга декхарийла а бир.

Мела лел нах ленински къамий политикен, вай мехка къамий доттагIален хьакъехьа кхебар. ХIанза а кIезига ба нохчийн гIалгIайн политически балха дакъа лоацаш, тоъала бац уж агитколлективашта юкъе а, культуран учрежденешка а. Цудухьа во лел наьна меттала политически болх.

ССКП обкома пленумо декхарийла йир партийни организацеш наха юкъера идейно-политически болх тоабара. Партийни организацеш декхар цу балха кхоачам боацараш тIехьаккха дIададар, агитаци низ болаш хилийтар. Боккха тергам бе беза кхалнахаи кагийрхоштеи юкъерча балха.

Партийни организацеш агитатораш белгалбахара гIулакха. ХIанза чIоагIа лоархIаме да агитколлективаш а доклацкий группаш а дикагIа кийчбеннача коммунистех, — нохчен гIалгIаен вIашагIтохар а, царна квалификационни инструктировани яр а.

Новкъостий агитатораш! Беррига низ тIабохийтарг ба вай политически агитаци вай республика сихагIа юхаметтаоттар гIо—новкъостал деш хилийтарна, цу республике дахача халкъаш барт-доттагIал лоаш хилийтарна, цар моралано - политически цхьоагIо чIоагIъяра, халкъа боахама планаш толаме кхоачашъяра.

Нохч-гIалгIай нефтяникий къахьегама котало

Воай республикан маьхкадаьтта промыслашка къаьгга яржаш я Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъа шу дизара сийна йола социалистически яхь. Масса моттигашка лакхлуш латт политически а къахьегама а айдалар.

24 августа Нохч-ГIалгIай совнархоза маьхкадаьттадоаккхачеи газ йоаккхачеи промышленностан упраленен коллективаша цхьа кIира хьалха кхоачашъяь маьхкадаьттеи гази яккхара план. Шу доладелча дензз эзарнел тIех геолого-технически мероприятеш чакхъяьхай, шерденнад эксплуатацен шоллагIа метода лелаяр. Из дар бахьан долаш совгI даьккхад 300 эзар тонн гаргга коача доагар.

Ерригача управленен маьхкадаьтта даккхара балха овсарло ши процент совъяьннай. Цу хана чу тояяьй хьалха болх цу беш хинна 22 скважина, планал совх.

Керда разведочни скважинаш йолаяйлийтарахен къаьначa фондий болх тоабарахен дахача шерарча укх ханаца лаьрхIача маьхкадаьтта даккхар соадаьннад «Октябрьнефть» маьхкадаьтта промыслан управленен 32 процент, «Малгобекнефть» цхьоалагIча промыслан — 4,4 процент.

Маьхкадаьттахи газахи дIабода шоаймах лохбарах республикан промыслай болхлошен специалисташен ворхI бетта 6 миллион сомал совх паччахьалкхен рузкъа кхоадь. Яхьа юкъе дуккагI дола хьокхамаш «Октябрьнефтьен» Гудермессен» промысловики да. Цар хIанззе а даькхад сентябрь бетта доагIачох массеххаш эшелонаш Iаьржа дошув».

Республикан нефтяникаш къовсам лоаттабеш ба Октябрана хьалхара социалистически яхье этта тIаийца декхараш кхоачашдеш, яхьах Краснодарски краерча нефтяникел хьалхабалеи.

Паччахьалкхек декхараш дика кхоачаш дар

Сунженский района сельхозартела колхозникаша сийлахь-боккхача октябра 40-шу диза ра сийна социалистически яхье боаларца паччахьалкхенна дIадала дезаш дола масса а тIапа декхараш ший ханнахь дIадала аьнна дош деннадар. Цхьабакъда из декхар колхозникаша сийленца кхоачаш а тIехкхоачаш а дир. 15-гIа август хьатIа кхоачаш масса тайпара паччахьалкхенна даланза даргдоацеи дала дезаш дола декхараш дIаденна яьний колхоз. Иштта кхоачаш яьй цига паччахьалкхенна сельхоз продукташ йохкара план а.

Планах 1220 центнер йолча паччахьалкхенна дIаденна а дехка а баьннаб 1420 центнер дулха, памидораш дIаеннай 500 центнер, хIаьта нарсаш кхозза дукхах еннай. Iаьдала тха дIададлар план 150 процент, шура дIаялар 110 процент кхоачашдаьд.

Паччахьалкхенна дулх, шура, овощаш дIаялар дIахьош да. Яр шу йисте даллаца паччахьалкхенна дулх дохкарг да цар 500 центнерал лохе доацар. Шура 3000 центнер иштта кхы дуккха овошаш а.

А. ДОДОВ.

„Назрановски“ яхача совхоза къахьегамхой толамаш

«Назрановски» яхача совхоза Яндарерча отделене болх беш ба Казахстанерен Киргизерен шоай даьй маьхка цIабаьхкаб дукха гIалгIай. Шоаш цIа ма хьаьча а ийца, хахал хьалха паччахьалкхен ялаташ кийчдара план кхоачаш а яьй.

Яндарерча отделенера къахьегамхоша кабола ялат чуийцад 12 дийнахьа, кIин 1300 гектар, кена 30 гектар, берца 30 гектар. Паччахьалкхена декхара дIаеннай 10400 центнер, дIае йитай 2000 центнер, иштта кийчъяь я 2000 тонн силоса. Из беррига болх шоаш баь баьтча, Яндарерча отделенера къахьегамхой болабеннаб гидуаргаш чуэца, уж, 7-8 дийнахьа чуэцарг я аьнна декхар тIалаьцад цар, из болх дика лелаш ба цига хIанз укх сахьате.

Яндарерча отделене болх беш шоай 2 декхар тIех кхоачадеш ба комбайнераш Хамхоев Ю., Яковлев И. шофер Галаев Тархан, хьаттара тIа мотористал болх беш ба Латыков Ваха, Концигов Хасо, кхы тайп-тайпара болх беш бола болхлой Котикова М. Падиева Сахар, Ганижев Хьажбикар, Ганижева Лобазан, кхы дукхабараш а дика болх беш шоай декхар кхоачашдеш ба. Галаев Абдраьхмана комбайнаца чу а ийца дIаяхьийтай 2000 тонна силоса. Силос чу эца йолаеннача хана дензз болх беш шоай декхар цхьан дийнахьа 125% кхоачашдеш къахьегарг ба: Хамхоева Люба, Кодзиева Тамара, Часыгова Банати, иштта кхыбараш а.

Дукха ха йоацаш Яндарерча отделене хиннай митинг, цига къамаьл даь парте бюро секретара нов. Смирнове, цу отделенерча болхлоша баьча дикача балха царна дIаяннийй совхозера цIе байракх.

Шоаш цIе байракх хьа эцачa хана отделенерча къахьегамхоша тIалаьцад декхар, шоай беррига болх бе безаш бола болх ханнахьа Iа хьатIа кхачалехь йистебаккха аьнна, цар социалистически яхье йийхай СурхотIара отделени.

Яндарерча отделенен агроном ДЗЕЙТОВ.

Советски Союзе гIалла

Керда город

Куйбышевски область. Новокуйбышевск яхача города деррига пхи шу мара даьннадац. Цу кIезигача шерашкахь цох дукхахь вIаштараьдь цIенош а, бешамаш а, сквер態ш а, паркаш а, асфальт теха улицаш а кхы мел эшар а долаш йоккха город хиннай.

Сурта тIа: Новокуйбышевск яхача города коммунистически улица тIара керда сквер.

А. Брянова сурт. Фотохроника ТАСС.

Узбекистана нефтяникий коталонаш

Ташкент. (ТАСС). Совети Iаьдала 40-шу дизара сийна къахьегама совгIаташ кийчдеш ба Узбекистана нефтяникаш.

«Термезнефть» яхача промыслай управленен коллективаша хахал хьалха кхоачадир Сийлахь-йоккхача Октябра шерагIа планал совгI коача доагар даккха аьнна тIаийца декхараш. Дика хьокхамаш доахаденнад «Лаьл - Микар» яхача промыслан коллективага. Маьхка даьтта даккхара сутохни график цаIеи ахен нормал тIех йоал цар.

«Ходжиабад» яхача промыслан коллективо шу дола делча дензз пхи эзар тоннал тIех доадор деннад задансел совгIа. Цу предприятен нефтяникаш цIаьхьа шоай тIалоацамашка а хьалха лаьрхIар, Сийлахь-боккхача Октябран 40-шерагIа, хьалхагI шоаш шн эзар тонн керда план хьалхаьнна дале, хIанз барxI эзар тонн планал совгI коача доагор даккха.

Казахстане 909 эзар гектар баьш аьхад

Алма-Ата, (ТАСС). Казахстанера колхозаши совхозаши беш аьхр гIулакх дIахьош я. Кхы а 909 эзар гектар лаьтта аьха ях.

Дукха лаьтташ аьхад республикерча керттерча, буртиг бола ялаташ дувча, районашка. БIаь эзар гектар хьаьнача лаьтта аьхай мецача арений Казахстанерча дакъ тIа. Керда лаьтташ оах мецача аренашка вIашагIкхеча комсий тIехьале хьалхахьовзаш совхозаша.

Ихкача лаьттайи баьи миллион гектар оахаргъя укх шера Казахстане.

Планал совгI антрацита ши бIоалагIа эшалон

Шахты, (ТАСС). Каменски совнархоза шахтераша дош деннадар Сийлахь-Боккхача Октябра шовзткъалагIча шера сийна планал совх 180 эзар тонн антрацита яккха аьнна. Из дош цар ханал хьалха кхоачашдьд. Мехка хахалхан боахама дIа яьийтай планал совх шиБIоалагIа йола кIора эшалон. Шу чакхдалехь планал совх 252 эзар тонн кIора йоаккхаргья.

ЛоархIаме тIеххоачашбаьб шоай тIалоацамаш «Шахтантрацит», «Несветайнтрацит», «Богучаровуголь» яхача трестий шахтераша. Шу доладелча дензз «Шахтантрацит» яхача тресто мехка 160 эзар тонн планал совх болча кIора еннай.

Производственникех студенташ хиннаб

Днепродзержинск. (ТАСС). 225 къоначa доменщикашка, болатлоаладерашка, прокатчикашка, кхыболча болхлошка а Днепрозержински металлургически института сайраннарча отделене 1-ча курсе дIаэцара хоам бенаб.

Кхо шу хьалха Александр Цыганков ремесленни училище чакх а яьккха, Дзержински цIерах йолча завода аьшкпрокатни цехе балха вахар. Заводе болх а беш, цо чакхъяьккхар болх беча кагийрхой школа. Вальцовщик вола Цыганков — дуккхача рационализаторски предложеней автор ва. ХIанза цунах институте дийша а дийша инженер — прокатчик хургва.

Укх шера эзарал совх города къона болхлой хургба институте дешаш. 5 эзарал совх болча Днепродзержинска металлургашa, энергетикаша, химикаша, гIишлонхоша юкъера образовани а эц.

Шахтерий ди деэдар

Доаккха праздник даь белгалдаьккхадар вай мехка шахтера Ди. Из праздник хьатIакхачарга хьежаш а, цунга кийчлуш а бар кIара городе а горняцки поселке а.

Дукха эзар саг вIашагIкхийтта митинг хилар «Донецкая-Комсомольская № 1» яхача, кердача шахте. ВIашагIкхийтачарна юкъе яр Укранерча дукххача областашкара делегацеш а, комсомола ЦК викалаш а. Уж баьхкабар къаьгта йола горнякий къахьегама котало езъеча дакъа лаца. Къоначa патриоташа хьалха шахтан йиллаьча ханал бiь бут хьалха кIор баьккхар.

Кхыча, Донбассерча къоначa наьха «Закорпатская — комсомольская» яхача шахтерча гIишлон ераша а чIоагIа дездаь дар из ди шоай болча ена шоай Маьхкахой делегаци лаьрхIа.

Донбассе массанахь а къамий сакъердамаш лаьттар. Сталинорча юккъерча культуран салоIареи парке локхаш оркестраш яр, оалаш иллеш дар, хаьлх бувлаш кечи наха шоу мел бар. ДегагIоз йолаш белгалдаьккхар шоай праздник Макеевкерчеи, Горловкерчеи, Шахтеркерчеи, Красноармейкерчеи, Дзержинскерчеи, кхыча а ерригача союзакочегарка индустриальни городашкарчен а шахтераша. Сакъердаме дездир Кузбассерча къахьегамхоша шахтера Ди. Областан центр йолча-Кемерова, Томь, яхача хи берд айнста тIа Iуререхь дензз нах гулбенна моттигяр. Цига дар советски шахтерi деза ден сийна хулаш вIашагIкхийтачарна эстафетан хьалха цензз хьадоагIаш дола старт. Цу юкъе дакъалоацаш бар легкоатлеташ, гребцаш, велосипедисташ, мотоциклисташ. Сейранашкахьа эзараш къахьегамхоша хьалийзаяр клубаш, театраш, культуран дешараш.

Кузбасса масса городашка: Прокопьевске а, Сталинске а, Кузнецке а, Ленинске а хилар халкъий сакъердамаш а спортивни яхьаш а.

Соколовско-Сарбайская яхача горно-обогатительни комбината коллективо йоаккхача къахьегама коталонца дез дир шахтера ди. Эзараш горнякаша гIишлонаш ераш а вIашагIкхийтар дробильни фабрике. Цига хилар горно-рудни гиганта хьалхара очеред йолаяйлийтара сийна яь митинг. Хоза кийчъяь, ши эзара тонн хулаш руда тIа а долаш Челябинске металлургически завода адресах хьалхара поезд яхар.

Шахтера Ди дездеш долча халкъий сакъердамашка а, концерташка а, баьккар 25 августа шоай дезалца Кривой Рогера эзараш горнякаш. Городерча стадионашкеи хин станцешкеи хилар легкоатлетике нек деш барийн яхьаш.

Шоай хьалха дензз деза лоархIаш хьа доагIаш дола праздник дездеш яьхача къахьегама коталонашца кура рапорт делар эстонски шахтераша, праздника хьалхара декхараш, холуш тIех кхоачаш дарах.

Горнякий ден сийна къамий ловзараш а сакъердамаш а хилар ГуржегIеи, КиргизеI, Узбекистанеи, Шахтен городашкеи Марганцеи, Львовеи, Березникашкеи, Копейкеи кхы а дуккхача моттигашкеи.

ГIишлонаш хьалъяр

Советски наха чIоагIа гIаддабаха тIаийцар ССКП ЦК-ан СССР-а министрий Советен вай мехка нах чубаха гIишлонаш хьалъера дегIадоаладарах бола соцам. Вай мехка массайолча районашка шерлуш латт нах чубаха цIенош хьалду.

Орджоникидзе городе «Севосетинстрой» яхача тресто укх шера ханзалехь а йисте даькха, нах чубаха дIаденнад дуккха квартирий 8 цIенош, хьалъеш, латт итташ йола нахчубаха гIишлонаш. Ер шу йисте доалаш Къилбаседан ИрIий республикан столицан къахьегамхошка кхоачарга 27 эзар квадратни метр лоархIам болаш дола нах чубаха керда. Ер цIенош—уж да сохкаргул шоза дукхах.

Кривой Роге укх шера хьалдеш латт 150 эзар квадратни метр лоархIам бола нах чубаха цIенош. ХIама ца эшаш цахра ахаш хIанззехь нах чубаха кийчденна даьннад.

Новокраматорски завода капитальни гIишлонаш хьалъеча управленен коллективо (город Краматорск) хьалдеш латт вIаштIара дь 10 цIенош, 11 эзар квадратни метр лоархIам а болаш. ГIишлонашераша чIоагIо яьй 15 бетта уж хьалде аьнна.

Омски отделенен Омски магистрала болхлошен инженерно-технически болхлошен лерхI укх шера 102 цIа шоай низаца хьалде. Типови проекташ хилара гIишлонаш хьалъярна эшача материалех Iалашбарах ах шерал кIезига совхча хана шоай дош кхоачаш дир цар.

(ТАСС).

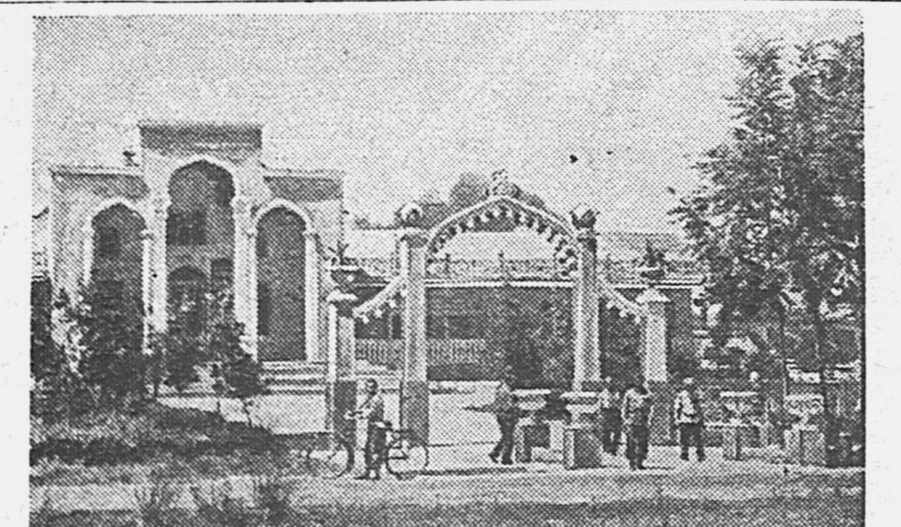

Таджикски ССР. Курган-Тюбински районерча Ленина цIерах йолча колхоза культуран цIенна хьалхашка.

Б. Зайцева сурт. Фотохроника ТАСС.

СССР-а профсоюзашта Ленина орден ялара дола СССР-а Лакхерча Совета Президиума Указ

Россера эггара хьалхара революционни профессиональни союзаш вIашагIъяьна шовзткъен итт шу дизарца, хIаьта Советски Союза болхлой класса профессиональни организацеша социалистически гIишлонаш хьалъяра, коммунизман школаш шоаш хиларга хьажжа, нах кхетабара лоархIаме гIулакх цар леладар а лаьрхIа — СССР-а профессиональни союзашта Ленина орден лолда.

СССР-а Лакхерча Совета Президиума Председатель К. ВОРОШИЛОВ

СССР-а Лакхерча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ

Москва, Кремль. 20-гIа август, 1957 шу.

Дика вIаштIехьа яьха чакхйоахаргья вай кулгал деш йолча партийни органий отчеташи хоржамаши

Вай республикан партийни организацей вахара юкъе лоархIамера ха хьа тIа отташ латт: кулгал деш хоржаш йолча органий болх бара ха йистеяларца 1957 шера сентябре денз 1958 шера январа беттага, кхаччалца чакхйоахаргъйолаш я партен хьалхарча организацей отчетно-харжара собранеши, районни, городий области партийни конференцеши. ши.

Кулгал деча партийни органий отчеташи харжаимаш чакхдоврга Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша Советски Союза Коммунистически партен XX-ча съезда исторически соцамаш кхоачашдарна шоаш ца кхобеш балхаш деш болча хана.

Партийни вахараи юкъара кулгал дара принципаштеи юкъе ленински боарамаш чIоагIа леладарца партийни организацеша отчетни хана партийни массай активности цар болхи лекхбаьб, партен юкъарча гIулакхе коммунисташ бехктокхаме хилар лакхдаьд. Партийни организацеша холуш тоабаьб промышленни а юртбоахаман а производстван лоархIамерча участкашкара организаторски болх, къахьегамхой кхетабелга тоадаьд, хIаьта цхьадола дика толамаш а даьхад. Нефтяникаша хьалхарча ах шерара шоай производственни декхараш кхоачашдаьд, юртбоахаман къахьегамхой а дика болх беш ба.

ХIаьта а нийса хургдац коталонаш ма яьха йий аьнна са а тийна партийни балха юкъера кхоачамбоацараш бIарга а ца гуш вагIар. Вай кIезига яц партен XX-ча съездо дIадехача тайпара бувца безаш бола шоай болх хувцилга шорта леладеш, боахаман балхашта кIоарга доацаш тIагIолла доал деш, наха юкъе болх мела беш йола партийни организацеш, КПСС райкомаш. Из да цхьайолча промышленни предприятеша, колхозаша, МТС-ша, совхозаша пачахьалкхен планаш кхоачаш ца яра бахьанех цхьа бахьан.

Отчетно-харжара собранеши партийни конференцеши партийни органийи цар кулгалхойи балханна партийни массаша тохкам бараи тIахьажараи дола боккхача лоархIамера гIулакх да. Коммунисташ декхарийла ба кулгал деш йолча партийни органий балхага кIоаргга тохкаш хьажа, критикеи самокритикеи шерра йоаржа а еш кхоачам боацараш гуча даха. Собранешка бараша шоай керттера уйла тIаяхийта еза промышленностаннеи юрта боахаманнеи хьалхашка хIанза данза даргдоацача декхараште, уж декхараш дикагIа, пайда боалаш кхоачаш дарна.

Промышленни предприятей партийни организацей балхашта юкъе керттера уйла тIаяхийта еза 1957 шерара халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъярна, технически хьалха даларна, къахьегаски хьалха даларна, къахьегаман овсарле лакхъярна, арахецаш йола продукци дикагIа халийтарна, хIара социалистически предприятешка чу долаш дола пайда эца йиш йолаш дола хIамаш гучадахарна.

Юртарча коммунисташа деш латташ дола юртбоахаман балхаш дика чакхдахарна, хьайбаш Iангара даха тIех дика кийчдаларна, колхозий а совхозий а беррига боахам масса а йолча оагIонпахьара дегIабоалабарна данзадаргдоаца декхараш оттаде деза.

Коммунисташ, беррига къахьегамхой марксистско-ленински хьехамца кхебар партийни организацей эггара лоархIамера декхар да. Идиалогически болх дика лелабара хьажжа кхоачашхургда боахаман декхараш а. Цундухьа данза даргдац отчетни собранешкеи конференцешкеи партийни организацешкар идиологически болх мишта латт, цу гIулакха юкъе дола кхоачам боацараш гучадаха, уж дIадоахаргдола гIулакхаш де деза коммуниста ша.

Партийни организацеша къаьстта чIоагIа къовсам лоаттабе беза нохчий а гIалгIай а автономи юха меттаоттаеш дувлийта гIалаташ дIадахарна. Баха нах ленински къамий политикаца, вай мехкарча къамашта юкъерча доттагIалца кхетабар чIоагIде деза, республике цIабаьхка нохчий а гIалгIай а къахьегара а вахара а хьал тоадарна де дезар сихха де деза. Уж доккхий а чолхане а дола декхараш кхоачашдаро дIадех партен хIара организацегара районни городской комитетагара цар болх ца хаддаш дика лелар, хIара коммуниста ший низ дIа ма кхочча шийна мамогга, ший опытага хьажжа болх бар. Организацей низ лакхбара гIулакх активность а самодеятельность а дегIаяра партийни вахара боарамаш дизза кхоачашдар да. Цудухьа отчетни-харжара собранеш, районий городий конференцеш декхарийла я коллективни кулгал дара гIулакх организацешка кхоачаш мишта ду хьажа а, критика дегIаяр а, балхаш тIа специалисташ дIатIа бахийтар а гучадаха.

Партийни кулгалдара органаш хоржалга а, цар отчет а лакхача, вIашагIкхетара, идейно-политически боараме хургъйолаш хIанззе а кийчо е еза отчетно-харжара собранешта а партийни конференцешта а. Бакъахьа яьй цхьайолча партен райкомаша, ССКП обкома бюрос, отчеташ а партен кулгалхой органий харжамаш а деаьнна соцамаш даьчул тIехьагI, уж гIулакхаш дувцаргдолаш бюро заседанеш, райкома болхлой совешанеш партен хьалхарча органазацей секретарий семинар, хIаьта бюро а ССКП райкома а членаш хьалхарча партийни организацешта кийчо е а отчетно-харжара собранеш е а практически гIо де дIахьожабелга а бакъахьа даьд.

Партен комитета ха деза дIадахача шера отчеташ а хоржамаш а деча хана хинна кхоачам боацараш, укх шера уж хургдоацаш. Ховш да цхьа йолча партийни организацешка секретарий а парторганизацей бюрос а еш йола отчетни докладаш чIоагIа лоха активность йолаш коммунисташа йийца хилар. Уж гIулакхаш белгал даьннад отчетни докладаш цхьабахьан а шийна критика йоацаш а хиларах. Цхьа йолча Сталинскийи, Октябрьскийи, Урус-Мартановскийи районашкарча парторганизацеша ССКП ЦК инструкци йохаеш, а хиннай.

ГIалаташ ца хилийтара духьа отчетно — харжара собранеш боккъонца кечъе еза. Собрани хургйолча ханах а моттигах а коммунисташка хьалхе хоам бе беза. Къаьстта терко е еза отчетни докладаш кийчъяра. Отчетни доклад кийчъяр — парторганизацен секретара гIулакх хинна Iец. Отчетни доклад — лоархIаме политически документ да: цо баьча балха итогаш ю, хIаьта кхы дIахо партийни организацен декхараш белгал а ду. Беррига бюро а партийни комитетий а членаш отчетни доклад кийчъяра активни дакъа лоацаш хила беза.

Отчетно-харжара собранейи конференцейи лоархIамех дола декхар — партийни органаш харжар да. Кулгал деча органашка хоржараш хила беза наха лерхIаш, кийчбенна новкъостий, республикан коммунисташ беррига къахьегамхой а Нохч-ГIалгIай АССР чехкагIа юхаметтаоттаяра хьакъехьа партен XX съездо даь соцамаш толаме кхоачашдара вIашагIтохалургболаш. Партийни органаш хоржаш хьаккхаштагIа харжа беза коммунисташ — нохчийи гIалгIайи. Царна юкъе хьалхареи районнии организацешта кулгал дулургдолаш дукха новкъостий ба.

Собранешка коммунистий лакха активность хила йиш яц ССКП Уставо яннача бокъонах — майрра кхоачам боацарий критика йирах, кандидатураш хоржама юкъе бахийтарах а юкъера дIабахарах а бизза пайда ца эце. Нийса дацар соахка Старопромысловскии, Наурскии, Шелковскии партен райкомаша партен членийдош ца лоархIаш, бюрон юкъе коммунисташа тоъала ца лоархIаш бола нах бахийта гIерташ леладаь гIулакхаш.

Отчетно-харжара собранеш йистеяьнначул тIехьагIа хьалхарча шерашка санна, хьалхарча партийни организацешта кулгал деш керда, партийни болх дика ца бовзаш бола новкъостий кIезига хург ца хилар шеко яц. Цудухьа ССКП райкомий, горкомий хьалхарча декхарех хила деза царна практически Iомабалара гIо делга.

Отчетно-харжара собранеша шоаш лерхIар кхоачашдар дергда, нагахьа санна партийни бюрой а партийни комитетий а секретараша критически белгалдаьхараш а предложенеш а вIашагIтохе, хIаьта царех пайда а эце, шоай балхах гучадаьха кхоачамбоацараш практически дIадаха болалойи боахама а культуран а гIишлоний кулгалдар тоадойи коммунистий низ отчетно — харжара партийни собранеша а конференцеша а даь соцамаш практически кхоачашдара тIабохийте.

ССКП обкома бюрос, отчеташи кулгал ду партийни органаш харжареи дувцаш, хьакхайкадир, отчетно-харжара собранеши конференцеши йоаггIача тайпара дIаяхьаро коммунистий керда низ, — хьинар гучабоакхарг хилар, цар активность а болх а лакхбоаккхарг хилар, партийни организацей беррига болх а эйберг хилар, хIаьта Сийлахь — йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу далара цIай доагIача бесса дездара социалистически яхь шерагIа йоаржаерт хилар а.

В. СКЛОКИН,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома партийни органий отдела заведующе заместитель.

Болх дика бу Долаковас

Коммунистически партес а Советски правительствос а доккхий декхараш хьалхашка оттадаьд къахьегамхошта кхачан продукташ лоаттаеш йолча промышленностана. Уж сийлен декхараш кхоачашдарна ший низ а ха а ца кходеш къахьегаш я Шолжа-ГIали тIарча кхачан продукташ кийчъеш йолча горпишекомбината коллектив.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци а хинна советски Iаьдал этта 40 шу дизарга кийчлуш, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, шоай балха планаш кхоачаш а тIеххкоачаш а еш ба комбината болхлой. Шоай мехка баха цIабаьхкача нохчехи гIалгIаехи дукха болхлой ба цига дика къахьегаш, хьаьнала деча балхаща белгалбаьнна, кхыча къамех болча болхлошца, шоай вежаращца санна та а товш болх беш боахкаш.

Комбината маршаш деча цехе болхло йолча Долакова Порчой Марема ший балха нормаш 120 процент кхоачаш ю. Иштта дика балхаш деш кхы дуккха ба цу комбинате эрсий, нохчий, гIалгIай, кхыча къамий болхлой.

А. ХУСЕНОВ.

Сурта тIа: Долакова Марем машинах дулх чакхдоаккхаш йоал.

Долгодушева сурт.

ССКП Молотовски райпартактива тIара

Дукха ха йоацаш Кирова цIерагIча культуран а салаIара а парка театре вIашагIкхийтта яр ССКП молотовски райпартактив.

Активо дийцар ССКП Нохч-ГIалгIай обкома VI-ча пленума балха итогаши Молотовски района партийни организацей декхараши. Цу хьакъехIа доклад йир ССКП Молотовски райкома секретаро нов. Сидельниковс. Пренеех къамаьлаш дир «Красный Молот» яхача завода парторганизацен секретаро нов. Переничаевс, ССКП Молотовски райкома агитацени пропагандани отдела заведуюшес нов. Поповс, Молотовски райисполкома председатела нов. Минаевс, иштта кхыбараша.

Доклад яьча нов. Сидельниковс а къамаьлаш даьчар а белгалдаьхар Нохч-ГIалгIай АССР юха меттаоттае аьнна СССР Лакхерча Совета VI-ча сессес соцам баьчул тIехьагIа республикарча организацес даь балхаш, цунца цхьан дийцар дIаяхача хана цу гIулакха юкъе хинна дуккха а кхоачам боацараши, гIалаташи.

Активе хиннача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретаро нов. Черкевича райснни парторганиценна хьалхашка дIахо йодача хана де деза декхараш оттадир.

Активо дийцача дешах бе безаш бола соцам бир, хинна кхоачамбоацараш дIадахарна а, цIа баьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи ма-могга гIо дарна а.

Т. ТЕБОЕВ.

Профсоюзий торжественни пленум

ДIадахача кIиран дийнахьа Кирова цIерах йолча культуран а салаIара а парка театре чакхъяьлар областан профсоюзий торжественни пленум, пленум вIашагIтехаяр советски профессиональни союзий 50 шу далара сийна. Укхаза дакъалоацаш бар профсоюзий актива, партийни, советски организацешкара нах.

Пленуме сийлен президиуме хорж ССКП ЦК Президиум.

Советски, профсоюзий 50 шу даларах доклад йир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Яковлевс.

Профсоюзий Ерригсоюзни Центральни Комитетага ССКП ЦК-ас моаршал хаттаро, профсоюзашта Ленина орден яларо дог гIоздаьккхад дуккха а миллионаш болча профсоюзий члений, болхлой, гIулакххой, из даро уж тIахьех боахам а культура а хьалъярна лоаттабеча къовсама хьалха латта,— йоах нов. Яковлевс.

ДIахо докладчика дийцар профсоюзаш хьахилча денз цар дIахьош бола никъ, уж дегIаахар, шоаш хьахиннача деношка денз профсоюзаш коммунистически партен гIо деш, пролетариата революционни организацеш йолаш уж хилар.

Вай республике профсоюзашта юкъе 137 эзар саг ва, уж вIашагIтохаш 1.114 фабзавком а моттигашкара комитеташ а я. Царна гонахьа кхоталуш 20 эзар саг актив я. Из боккха низ ба.

ДIахо нов. Яковлевс дувц вай республикера юртбоахаман, промышленностан юкъе укх шера даьха толамаш. Укх шера хьалхарча ах-шера планал совгI итт эзараш тонн маьхка даьтта даьккхад. Дуккхача предприятеша продукци арахецара план ханал хьалха кхоачашъяьй. ДIадахача шера укх хана яьккхачул дуккагIа хьайбашкара продукци яьккхай. Кхоачашъяьй дулх, даьтта, фуаш кийчдара а эцара паччахьалкхен ах шерара план. Укх шера 15 июле ханал хьалха кхочашъяьй ялат кийчдара паччахьалкхен ах шерара план. (хьажкIаши дугеи доацаш).

ТIехьарча хана профсоюзаша тоабаьб къахьегамхошта юкъера коммунистически кхетама болх. Профсоюзий кара дуккха клубаш, культуран цIенош кхыйола культуран учреждениеш я. 5 эзарнел совгI къахьегамхо ва профсоюзий художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацаш.

Советски профсоюзашка моаршал хоатташ къамаьл дир Шолжа-ГIалан къахьегамхошкара — профсоюза къаьнача члена нов. Величкос, ВЛКСМ обкомагара — обкома секретаро нов. Дятловс, Шолжа-ГIалан пионераша.

Пленума тIа хьакхайкабир ВЦСПС президиумо профсоюзий Нохч-ГIалгIай АССР активана совгIаташ даларна баь соцам.

Сийлен грамоташи «профсоюзий 50 шу далар» значекаши елар 94 сага.

Пленумо ССКП ЦК-га моаршал дахьийтар.

Пленум яьнначул тIехьагIа парке салоIаш дуккха нах бар, пленуме хинначарна йоккха концерт оттайир.

Къахьегама толамаш

Касттача шерашка, хIара сага сих лаьрхIа, дулхи, шуреи, даьттеи даккхарна Американ тIехьакхе — иштта декхар оттадаьд Коммунистически партес вай Даьхен къахьегамхошта хьалхишка.

Из партес баь соцам йоккхача дегагIозаца тIайицаб вай республикерча къахьегамхоша. Уж декхараш кхоачашдарна цу сийлен къахьегама юкъе бахаб шоай даьй-мехка цIабаьхка нохчийи гIалгIайи.

Надтеречни района «Путь социализма» яхача газета тIа яздаьдар дикача болхлочох новкъ. Бичуев Хьасанах:

«1957 шера, май бетта юххе ваьча мехка, «Надтеречный» яхача совхозе цIавера Бичуев Хьасан.

Июль бетта ший кулгашца веялка йир Хьасана. Веялка яь цаIеш, ший творчески говзалца лакхера производительность йола тракторни прицеп яьй цо. Шин чарха тIауллаш 3 метр йIахьа аьшка соа я. Соана тIалотаяь аьшка турбаш а я, йол къовлаш тIехьа тасса бекъа а болаш. 30 тонн аьла тIайотта йиш я прицепа тIа, хIаьта йол тIайотташ мара болхлой а безац.

ХIанз дукхача хана болх ца беш лаьтта совхоза херх хьокха машен тоаеш ва Бичуев. Вай хьамсарча даьхен хьал лакхдарна ший низ кхо ца беш, къахьегаргдолаш ва юкъера шераш дола воккха саг — Бичуев Хьасан».

«Сунженский колхозник» яхача газета тIа язду: «ЧималгIе яхача юрта 70-нел совх цIа гIалгIай цIабаьхкаб. Царех дукхагIа бараш «XX-гIча партсъезда» цIерах йолча колхоза юкъе бахаб. Масса тайпара новкъостал ду цIабаьхкача наха колхоза правлене. ЦIенош хьалдеи доахан эцеи 40 бIаь тумеи, цIенош тоаде тхи бIаь тумеи деннад гIалгIашта. Дукха гIалгIай ба колхозе ларттIа балхаш деш а шоашта цIенош хьалдеш а. Дика балхаш деш дукха тIалгIай ба ЧималгIе. Царна юкъе ба комбайнераш Мальсагов Гилании Хаюрин Ахьмади. Полеводчески бригаде ездовой волча Терхоев Юнуса хIанзале а 130 къахьегама ди даьккхад. Бетта 50 къахьегама ди а доккхаш бежага воал Баркинхоев Идрис а».

«Колхозный путь» яхача газета оагIошта Ильича цIерах йолча колхоза колхознико Батиев Абубукарас дувц: «Со Ильича цIерах йолча колхозе цIавенав 10 июне, цу хана денз кхо саг волавеннав тхи цIен болх бе. Со топпар баккха хьожавир. Хала болх ба из, бале а со холонех кхерац. БархI сахьта 3200 кирпишк ялла тасса беза лоабат, 5000 кирпишк ялла тоссар аз. Дийнахь 5—6 тума ахча доаккх аз. ХIахо йодача хана хьаьнала болх бергба тхи дезала».

«Путь к коммунизму» яхача газето хоам бу: «Октябра 40 шу» яхача колхозо районе эггар хьалха кхоачашъяьй силос лаьттагI йоллара план. I-ча августа кхачалехьа планах 600 тонн йолла езаш, 650 тонн силос лаьттагI еллай. Дика балхаш дир Исмаеви, Гермаханови, Гамаеви, Саламови, Хадисови юкъе волча новкъ. Сугаипова Iаьлий бригадо. Бригадо дош делар: колхоза хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Iалашде».

Гумсерча «Красное знамя» газета тIа кхалнахах-къахьегамхоех а язду: Шерлуш латт животноводстван продукташ арахецарах, касттача шерашка, сага сих лаьрхIа, дулхи, шуреи, даьттеи даккхарна Американ тIехьаккхерахи йола социалистически яхь. Тхи Ленина цIерах йолча совхозе дукха ба говза хьайбаш лeладераш. Укх шера ворхI бут дIабаьннаб. Салтаналиева Iарпата ше леладеча доахангара, хIара Iаттагара 1332 литр шурий яьккхай. 1000 литрал совх шур яьхай хIара Iаттагара Базаева Iатияси, Махмудова Аминатеи, Капитаева Займаси, ужжа мо кхыбарашеи.

Старо-юртовски совхозерча орден лелаеча трактористах новкъ. Дабиевх дувц «Заветы Ильича» яхача газето. Новкъ. Дабиева хьалхале а яьккха, болхлоша 500 тонн магарахи чагIи аргIаш даьд.

Шолжа-ГIали тIарча консервни заводе дика балхаш деш вола слесарь Алироев Iусман станок тоаеш воал.

Района партактиван собрани

Укх деношка Шолжа-ГIалан района партактиван собрани хилар. Партактиван собране дакъалоацаш бар: районерча совхозий директорш а, парторганизацей секретараш а, колхозий председателаш а, районни масса а отделан кулгалхой а, иштта кхыбола дика балхаш даь нах а. Партактиво ший болх дIахьош дакъалоацаш вар ССКП Нохч-ГIалгIай обкоман пропагандани агитацени отделан заведующи вола новкъост Хашагульгов.

Партактиво дийцар ССКП Нохч-ГIалгIай обкома VI-ча пленумо республика юхаметтаоттора хьакъехьа баь соцам.

Пленумо баьча соцамах лаьца къамаьл дир, ССКП райкома секретаро нов. Филиповс.

Докладах лаьцца къамаьл дир совхозан директора Иноземцевс а парторганизацен секретаро Ромашковс а, рабкопа председатела Батаевс а. Иштта кхыболчар а дийцар Нохч - ГIалгIай республика юхаметтаотторах районе даьча гIулакхех дола кхоачамбоацараш сихха дIадаха дезаш хилар.

Собране къамаьл дир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандани агитацени отделан заведующес нов. Хашагульговс Ший къамаьлаца новкъ. Хашагульговс белгалдаьккхар собрани лаккхарчаи идейно-политически боарамех чакхйоалаш хилар а, Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаотторах масса а районерча кулгалхоша а, къахьегамхоша а, шоай низ ма-кхоачча болх берг хилара, партен обком тешаш я аьнна.

Де дезаш дола гIулакхаш белгалдоахаш обкоман пленума соцам къоабал беш собранес соцам тIаийцар.

Ш. САТАБАЕВ.

Комсомольцаш балха юкъе оза беза

Вай республика юхаметтаоттаярца цIабаьхка цхьабола комсомольцаши, кагийрхойи балхаш тIа дIа тIа а баха къахьегамаца керда толамаш доахаш ба. Цхьабакъда, цхьабола Казахстане а Киргизе а дикача балхаца белгалбаьнна орденаш а медалаш а йолаш, болх бе а ховш бола комсомольцаш хIанз а балха дIанийсбанза ба.

Цунга, а иштта кхы долча а кхоачамбоацарашка хьажа декхарийла я комсомола райкомаш.

Комсомола цхьайолча райкомаша, масала, Веденски (райкома секретарь нов. Абдулкаримов), ТIехьа - Мартане (райкома секретарь нов. Зацепина), чIоагIа ладара лелабу из болх. Веденски районе 35 комсомолец ва царех 8—10 мара балха вац, хIаьта ТIехьа-Мартан районе 100 совх комсомолец — дукхагI бараш болх ца беш ба.

Иштта ладара лелабу цу районаша а Наьсарени, Курчалойи комсомола райкомашта политически - кхетама болх а, кагийрхошта юкъе болх бе пропагандисташ кийчбара болх а.

Масса а районашка ба комсомола а культурни массови а болх бизза дика дIахьоргбола комсомольцаш а кагирхой а, хIаьта а комсомола райкомаша из болх лелабе уж хьа харжац.

ДукхагI бола комсомольцаши кагийрхойи шоаш дIабахийтача могаш бола болх бергболаш бар, цхьаболча кулгалхоша шоашкара болх беха баьхкача уж теркала а бац.

Иштта № 12 йолча гIишлонаш хьаляра треста директора нов. Смоглюковс балха дIаэцаргда шо аьнна кадрий отдела начальника нов. Агеева тIа баха комсомольцаш Умаров, Мунаев, Вахаев, цо балха дIа ца эцаш бисаб, Оргкомитета бокъо еза аьнна.

Цу тайпара кхоачамбоацараш дукха а да. Колхозий, совхозий, МТС кулгалхой декхарийла ба ма-могга кагийрхой балха тIа оза, майрра уж балхашта дIатIа бахийта.

Комсомола райкомашта диц ма лулда шоаш комсомольцашцеи, кагийрхошцеи беш болча балхах жоп дала дезаш хилар.

ВЛКСМ обкома пропагандаи агитацени отдела заведующе заместитель,

ГЕНАЕВ Ш.

ХЬОКХАМЕ БОЛХ БУ

Первомайски районе Ленина цIерах йолча колхозе болх беш шоай мехка цIабаьхкача гIалгIаех дукха нах ба. Юртабоахама балхаш толаме дIакхухьаш я новкъ. Арапханов Совбана кхашкара болх лелабеш йола бригада. Из бригада кхаьча даьнна ялат хьоггехьа чуийца а яьнна, хIанза кийчлуш я кхачаш латта хьашкIаши гидуаргаши чуэца. Хьокхаме болх дIакхухь Арапханов ГIаз-Мухьамада, хIара денна ший балха боарам 150—170% кхоачаш а беш.

— ХьашкIаш ший ханнахьа, йоа а ца еш, чуэцар чIоагIа лоархIаме долга хов тхона,— йоах ГIаз-Мухьмада.— Цо дикка хьаллоацаргда гарггарча шерашка сага сих доаккхача дулхахеи, шурахеи, даьттахеи вай Американ тIехьакхедалар.

МаIача нахал тIехьа бусаш бац цу бригадера кхалнах а. Мейриева Лизас, Албакова Маржана, Арапханова Пирдовса, Хашиева ВахIидата иштта кхыбараша а шоай балха боарамаш 150—160% кхоачашбу.

Токе чуийца ялат леладеш дуккха гIалгIай кхалнах ба. Царна юкъе дикача балхаца шоаш дIабовзийтаб Мейриева Любас, Оздоева Насапхана, Арапханова Маликата и. кх.

Iа. КОСТОЕВ.

Дика деча балхашца тоаергья вай воай республика

☆ ☆ ☆

ЦІенош дара болх дика латт

Қазахстанера а Қиргизера а шоай мехка цІа баьхка къахьегамхой балха а вахаре а дІатарбара болх дика дІахьош ба МагІалбика районе. Цу районерча партини а, советски а, боахама а организацешa хадданза теркам тІабохийт нохчий а гІалгІай а къахьегамхой дІатарбара гІулакха. Цу районе берригаш а цІабаьхкаб 1313 нохчий а гІалгІай а дезал. Цу дезалашта юкъе болх булургболаш 2660 саг ва, хІаьта хІанзале балха дІаторбаьраш 2034 саг а ва. Вож бисараш а ма-могга балха увтгабара гІайгІа еш я районни кулгал ду организацеш. Балха хьожабаьрашта юкъе мехкдаьтта доккхача промыслай предприятешка болх беш 263 саг, совхозашка балхаш деш 1490 саг, хІаьта цхьацца йолча боахаман предприятешка 192 саг а ва. Балха бахача нохчий а гІалгІай а къахьегамхоша, балха тІа доккхий толамаш оах. Царех дукха а бараш дика болх барца районе цІи дІахеза ба.

Районе цІа баьхкача къахьегамхойх паччахьалкхено гІишлоний материалашца а ахчанца новкъостал дарца дуккха а бараш шоашта цІенош деш ба. ХІанзале районе дерригаш а хьалдаь даьннараш 290 цІа да, хІаьта цІенош ийца 373 дезал а ба.

ЦІенош дарна долча новкъостала паччахьалкхен ссудах ахча ийца 244 дезал ба, шоашта цІенош дарна латтаг участкаш хьаицай 831 дезало, хІаьта 571 дезал укх сахьте шоашта цІенош деш а ба.

Шоай республике цІабаьхкача нохчий а гІалгІай а къахьегамхошта чу Іе цІенош дара а уж балха дІатарбара а гІулакх ледара латтац МагІалбика районе. Бакъда, тІадоагІаш латташ Іа долга а ховш из болх кхы а сихба беза.

Іана кийчо ю

Нохч - ГІалгІай республике юха баха цІа баьхкача Довлатгире юрта баха хайшача наха шоашта чу Іе фусамаш ю.

Довлатгире юрта тхьовра хьалха санна дІа-хьа яьржа йоацаш, чІоагІа хоза, нийса улицаш йолаш а, цІеной мутІараш нийса долаш а дІаотташ латт.

Цига цІенош деш болчарна хІара цІенна юххе турбашца хьа дилла Тирка тІера хьал увзаш дола хий да. Цу гІулакхо цІенош хьалдар сихду.

Довлатгире юрта укх сахьта дуккха а дезалаш ба шоаш хьалдаьча цІеношка чу хайша а касста чуховшаргболаш а. Бакъда цІенош дора аьнна ца Іеш, иштта совхоза болх а кхоачаш бу цар.

Цу юрта тракториста болх беш вола Соккаев ШаІман ялташ хьокхаш болх беш воллашехь, шийна чуІе цІенош даьваьннав. Иштта ялташ хьокхаш комбайнаца балха хинна Хусейнов Хьадиз РайФО бухгалтер болх беш волча ший вешийна Хусейнов Мусина а шийна а, чугІолла бийда кирпишкаш, а, арахьгІолла етта кирпишкаш а йотташ ялх цІенна гІишлош еш воал.

Хусейнов Хьадиз ткъо шу мара доацаш зІамига а, масса а тайпа говзал шийца йолаш а, юкъерлен балхаш деш ва.

Р. ДАДУЕВА.

Аушева Махьмада кулгал деш йола гІишлоний бригада

Цхьа ткъаьх ди мара дац бахача наха-колхозникашта чуІе цІенош де аьнна Первомайски районерча Орджоникидзе цІерагІ йолча колхозе гІишлоний бригада вІашагІъеллай. Бригадаца дика болх беш ба плотникаш — Балаев Махьмад, Гудиев Алсбик, Балаев Мовла, Аушев Іадалхьамид, Муцольгов Темар-Солта, Харсиев Хасмахьмад. Цу бригада йисте даьха кийчдаь, дІачуховша мара ца дезаш диъ цІенош дІаоттадаьд.

ЦІенош хьалдара гІулакх сихагІ леларгдолаш колхоза правлене оттадаьд, цІеношта эша материалаш: кизгаш, шифер, хьастамаш иштта цу тайпара кхы яраш а колхозага гІолла эшараштa дІатергйолаш.

— Иштта дика болх бойя ворхІ саг мара воацача Аушева Махьмада бригадас ха шел ялалехьа 14—15 дезалашта цІеной кхоачам бергба, — йоах гІишлонаш хьалъера гІулакха колхоза председатела заместитель волча нов. Гарданов Жабраила.

КОТИЕВ С.

НГІА АССР-а КЪОНАЧА ТУРИСТИЙ ХЬАЛХАРА СЛЕТ

Вай республикерча слёте дакъа лоацаш хиннача 18 районий командаех Сунженскийи, Наьсаречеи, Хьалха-Мартанарчеи районашкарча школьникаша масса долча гІулакхех хьалхале яьккхай. Дика чакх яьккхар шоай яхь МогІалбекерчеи Гумсерчеи туристаша а. Хьалхале яьккхача командашта безача маьха совгІаташ а деннад — спортивни а художественни а литература дола дІа-юха кхухьа библиотекаш. Цул совгІ массарел а хьалха яьннача Сунженски районерча командана дІа-юха тела кубок а еннай.

ДикагІ опыт йолаш бараша Левинцова Людас, Гришенко Володе, Исаев Ивана гІо дора кхыболча команда членашта, уж цІи лотае а, хига кІеж яккхийта а, альпенштокаца лела а, страховка е а Іомабеш. Уж гІулакхаш кхоачаш де хар чІоагІа лоархІаме леладу судахоша. Иштта цхьоагІонца хьийга къа довнзар.

ЛАВРИНЕНКО В.

Сурта тІа: Наьсарен районера къона туристаш салаІа моттиг кийчъеш боахк. В. Елизарова фото.

ВЕДАНАРЧА КХАЛНАЬХА ШКОЛЕРА КХОАЧАМ БОАЦАРАШ

Везача сий долча Ленина хьехамца бувзам а болаш ССКП XX съездо къамий хьакъехьа яьча решенеша йоах парте къамашта юкъе беш бола болх царна юкъерча дерригача гІулакхий лоархІам а беш бе беза.

Вай наха юкъе латташ дола тІехьа диса гІулакхаш, маІача нахеи кхалнахеи цхьан дешилга вІаштІехьа ца доалийташ, кхалнаьха дешилга юхадетташ хиларагІ, кхувш боагІача кхалнаха цар шоаш къаьстта дешаргдолаш, кхалнаьха юкъера школа-интернат хьайийлай Ведана яхача районний центр чуулаш йолча юрта. Из школе парте наькъаца хетта йийлла а я, хозача метте а ул, советий Іаьдало цига дешаш багІача кхалнаха даа а, тІадувха а, кІалдала а, тІадала а, хьехархошта, воспитателашта кхы барашта дала а шортта кхоачам болаш ахча дІа а хийцад.

Цхьабакъда, из школе парте а советий Іаьдало а шийна тІадехка доккхий сий дола декхараш, бокъонца дизза кхоачашде йиш йолаш яц, цигара дукха доккхий кхоачам боацараш дІа ца даьхача.

Укх шера цига планах деша дезараш 210 кхалсаг я. Август бетта 21 дийнахь цига лаьрхІа хиннараш 130 кхалсаг яр, царех цхьа бІаь гаргга хьалха дешаш баьгІараши 30 керда хьаийцаи. Из лоархІам а дукха тешам болаш бацар. Царех цхьабараш тІера бала мегаш бар. Вож кхы эшаш йола 80 кхалсаг маца, мичара йогІаргья ховш дацар. Классашка а, общежитешка а цхьаннахьа а йистеьнна ремонт а яцар.

Кхалнаха деша дезаш йола классаш, ерригаш а йиъ мара а яц, ужаш а кхоачам боацаш а, зІамига а, готта а я. Цу классашка дешархоша шин сменах деша деза. ШоллагІ йолча смена дешар бийсанга гІоргдолаш да, сердал яла кийчъяьраш фатагена лампаш я, кхоачам болаш сердало лургйолаш а яц. Района совета председатела, электрически лампаш а ехка шортта сердало лургья йоахар, из кхоачаш де деза.

Йолаш йола общежитеш лори бокъоний боарамца лаьрхІача, берригa а деша дезача наха аханел совгІ бараштa мара бокъонца къоачам бергболаш яц.

Школен библиотека книжкаш кІезига долаш, къе я. Библиотеках доаллаш, дешархошта деша а, урокаш Іомае а, кхы болх бе а цІа дац. Урокаш Іомае а деша а лаьрхІа цІа кхычахьа да, из а ахаш дешархой чухошаргболаш а дац. Дешархой, урокаш шоаш бийша бадача цІеношка Іомае езаш ба, ужаш а готта да, цига дешархошта бокъонца урокаш Іомаелга вІаштІехьа даргдац.

Цу кхалнаьха школен художественни, кхыбола культурно-просветительни болх бе, кино хьокха ший клуб яц. Клуб ца хиларо из кхалнаха чІоагІа эшаш бола болх байтац. ДегІ чІоагІдеш, тоадеш бола гимнастически болх бе, гимнастически зал яц. Цудухьа из болх а, эхки, йІайхача хана, ара гІолла физзарядка сана цхьа бахьан ду, Іай шийлача хана цхьаккха хІама де моттиг яц. Дешара плана тІа а программаца а йола физкультуран урокаш чакхъяха моттиг яц.

Школен бани яц. Районера бани эсала а, зІамига а, во а я, нонагІ йолча хана болх беш а яц. Цудухьа цІенон гІулакх во латт школе. Иззамо дукха кхалнах болча школен, ший къаьстта бани хила еза.

Автомашина цаІ мара яц цу школен. Из а каст-кастта ремонте ух. 210 сага даар, малар, тІадувхар, доагаде хІама, кхидар ханнахьа хьатІа да, школен дукхача гІулакхашта кхоачамбаь яргъяц цхьа машин. Цхьаькха автомашин яла еза кхалнаьха школенна цун болх ларттІа лелийта.

Школен коа, цун цІеноех оагІу а боллаш маькх ю пекарни я. Из пекарни кхычахь дІа а йихьа, из чу йола цІенош школена дІадала деза. Школенах оагІу а боаллаш, еха латташ, хьалха гІала хинна гІишло я. Из гІишло хьалтоайнча, цунах школенна дика клуб е гимнастически зал хургъя. Кхы моттигаш а я, уйла а яь къахьийгача школенна эшаш долча гІулакхашта гІо дергдолаш.

Кхалнаьха школе вай республикана хІанза чІоагІа эшаш я. Из школе юртара городе хьачуя езар. Городе из хилча, цига дешаш багІа кхалнах, дуккха а сихах, диках дешарах, партен а советий Іаьдала а гІулакхех, хьакъалах кхетаргбар, культурах кхувргбар. Школа хьалишка латта декхараш дуккха дикагІ, аттагІ кхоачаш а хургдар.

Цу дерригача кхоачам боацарий уйла а яь, ужаш дІадаха деза Нохч-ГІалгІай республикан оргкомитета дешара отдело.

Дика кийчо е гурахьа ялат дІадера

Укх аьхки Кировски МТС-а механизатораша соахкарчул дикагІ кийчо ю гурахьа ялат дІадера. 20-ча августа масса йолча зона колхозаша гурахьа ялат дІаде аьхаяр 5100 гектар, 8900 гектар планах йолча. Юхе диса лаьтта аьха даргдолаш да укх деношка хІаьта цхьадараш — 1—5 сентября кхачалехьа, хьажкІех а, ги дуаргех а иштта кхы долча ялатех а кха шмукъа даларга хьажжа. Массанахьа а шин сменах болх а беш оах лаьтта. Гурахьа дІадувш дола кІаи мукхи дІадала доладалалехьа (10—15 сентябре) дарригa а кхаш кийча хургда.

Во лелац укх шера зяб кийчъяра балхаш а. ХІанз укх сахьате ши эзар совгІ гектар зяб аьха яьннай. Доккхий толамаш дахьад № 10 йолча Кушнырева Алексея тракторний бригадо. «Красное знамя» яхача колхоза кхашка болх беш болча трактористаша Тослтиков Михаила, Москаленко Ивана, Замерихин Ивана хІара денна 10—11 гектар лаьтта оах, 7, 6 гектар нормах, хІаьта Саломатин Сергейс «ДТ-54» яхача трактораца ший смени декхар 165 процент кхоачашду. Цул совгІ оахам дика а ду цар.

Цу бригада коллективо дика беча балхаца доккхий толамаш а доах: механизатораша гурахьа ялат дІаде аьхад 700 гектар лаьтта, 500 гектар планах; 310 гектар, 350 гектар планах, зяб а кийчъяьй.

— Лаьтта оахалга оаха соцоргдац, — йоах бригада учетчика Дрожин Сергейс, — колхозо дукхагІ доакъара гурахьа ялат дІа дуврдолаш.

Иштта дика къахьегаш ба Фалько Андрея а Плотникова Ивана а бригадашкара механизатораш.

Шоай план 75—80 проценташ кхоачашъяь баьннаб уж.

ДикагІ кийчо яьй гурахьа ара деча балхашта кхы йолча Кировски МТС зона колхозаша а. Ленина цІерах йолча, «Заветы Ильича», Сталина цІерах йолча колхозаша йизза кийчо яьй дІадувча ялата. Ялат а, хий а, горючий а дІакхахьа транспорт а кийчъяьй.

Цу массанеша хьохьокх колхозникашеи, МТС-а механизаторашеи дика кийчояр.

Из кийчо ярца дукха кхоачамбоацараш а да. Масала— Кировски МТС зона колхозаша гурахьа ялат дІаде йолалой а цхьайола тракторни бригадаш ялат дІадув машинаш кийчъянза я, хІаьта цхьайолча бригадашка эшаш я ялат дІадув машинаш. МТС дирекци декхарийла я уж сельхозснабера хьаэца, хІаьта а тІехьа доах уж хьаэцалга.

«Красное знамя» яхача колхоза кулгалхошта н.н. Коростовнеи, Пизикаи ховш дар дІаде дІачу тасса кІа бокъонца кийчдаланза хинналга. Царна хьехар даьдар из Ленина цІерах йолча колхозаца хувца аьнна. Цу хьехара шоаш раьза хинна бале а цар цхьаккха а хІама ца деш дитар из. Иштта бехктокхаме доацаш из гІулакх леладаьча н.н. Коростовси, Пизикеи, 1400 центнер дІаде кІа кийчде дезаш болча, 21 августа кхаччалца цхьа килограмм кондиционни кІа кийч даьдац.

Хьокхаш оардаш ялат чуэцалга Наурски колхозашка чІоагІа лоархІаш леладу. Цудухьа хІанзехьа а йогІача тайпара кийчо е еза дІадувча ялата а, из дІаде лаьтта кийчдара а. Укх шера лаьтта шаьреи нийсеи ца хиларах дукха ялат доадора цига, комбайнаш а йохар.

Гумсерча механизатораша чІоагІа маьхе инициатива яьй, ханнахьа хьокхаш оардаш ялат чуэцара лаьтташ кийчдарна. ХІаьта а Кировски механизатораша цу гІулакхах хІанза а дакъа лаьца дац. Дувцача хабарел совгІ хІанзалца хьа даь хІама дац цунах. Хьокхаш оардаш ялат чуэцара лаьтташ кийчдара практически болх болабе ха хьаккхаьчай мот сона.

Хозлуш, тоалуш латт Шолжа-ГІала

Денгара-денга тоалуш, хозлуш латт вай репсубликан столица — Шолжа-ГІала хозъярна чІоагІа къахьег, шоашкара доагІар дІалу нохчий а, гІалгІай а, эрсий а, кхыча къамий нах.

ХІанз Шолжа-ГІаличу вахаш ва 250 эзар гаргга саг. Республикан столицан улицашта 140 километр асфальт йиллай. ГІаличурча трамвайни наькъий бІоахалах 38,4 километр хул, хІаьта столицан улицаш сийрда йоахаш йоагаш 4351 электролампачка а я. Республикан коммунальни жилфонда (квартираш) латт 738.878 квадратни метрах, хІаьта царна юкъе 10 эзар сов квартира газ йилла а я, 35 цІа теплофицировать даь а да.

Октябрьски революци хилале хьалха Шолжа-ГІали книжни фонда 10 эзар экземплаьрага кхаччалца мара хиннаяц, хІаьта йиъ мара клуб а хиннаяц.

ХІанз Шолжа-ГІали чу 1901854 экземпляр книжни фонд а йолаш болх беш 148 библиотека я. Болх беш я 32 клуб, шиъ театр, 12 кинотеатр, Нохч-ГІалгІай илле а халхара а ансамбль, музыкальни училище, филормони.

1913-ча шера Шолжа-ГІали тІа шоашта чу 55 маьнги а болаш 2 больница мара хиннаяц. Верригаш а болх беш 13 лор хиннав.

Советски Іаьдал латтача 40 шера чухь Шолжа-ГІали тІа шоашта чухь 2331 маьнги а латташ йола 16 дарбан заведени хьайллай. Цу дарбана заведенешка болх беш ва 708 лор.

Ховш да Сийлахь-йоккха Октябрьски Социалистически революци хилале Шолха-ГІала зІамига, вахара гІулакха аьттув боацаш йола моттиг хинна хилар. 1914-ча шера вай республикан столице вахаш верригa а 34 эзар саг мара хинна вац. Еррига а кхера билла улицаш 300 квадратни сажень хинни, хІаьта улицаш сийрда йоахаш йоагаш 348 фетгенаца йоагаю фонараш мара а хиннаяц.

Октябрьски революци хилале хьалха гІали чу болх беш хиннай шоашта чу 1630 дешархо а волаш йола 5 школа. ХІанз республикан столице болх беш я 30 эзар сов дешархой а болаш йола 40 школа, иштта болх беш я шоашта чу 7,5 эзар студент дешаш волаш йола 6 техникум, 2 институт.

Революци хилале хьалха Шолжа-ГІали тІа болх беш хиннай еррига ша 13461 болхло чулоацаш хинна йола 26 предприяти.

Советски Іаьдал латтача 40 шера чухь Шолха-ГІали тІарча йоккхийча заводий а фабрикай а дукхал лакхденнад ийсазза, хІаьта цу предприятешка болх беш болча болхлой дукхал ялхазза совдаьннад.

Шолжа-ГІали тІарча заводий продукций вай мехка масса а моттигашка дІакхухьийт. Из продукци кхухьийт иштта халкъа демократен мехкашка а.

Цу тайппара ба вай республикан столице Советски Іаьдал латтача 40 шера чухь хинна хувцам. Цхьаккха а шеко яц уж хувцамаш денгара-денга совбург хиларах.

Индонезерча кагирхоша бахкийтараш „Красный молот“ яхача заводе

Шолжа-ГІали тІа ена я ялхлагІча дерригдунен кагийрхойи студентайи фестивале дакъа лаьцача, вай доттагІал долча индонезен кагийча наьха йоккха группа.

20-ча августа хьаьший «Красный молот» яхача заводе хилар. Завода лакхерча инженеро н. Е. П. Ларионовс Индонезерча къонача доттагІашта дийцар зІамигача маьхкадаьттхиннача полукустарни мастерскех маьхкадаьттан машенаш хьаеш йола йоккха индустриальни предприяти «Красный молот» яха завод хилар.

Цул тІехьагІа индонезерча доттагІаша хийттар болхлой кагийча специалистийи юкъерча алапен боарам, боккхийча а кагийча наьха балха деш дола новкъостал. МаІача наьхеи кхал наьхеи къахьегама а эцача алапен а юкъе башхало йий яхаш, ижжа мо кхыдараш.

Къамаьл даьнначул тІехьагІа новкъ. Ларионовас производствага хьожабир хьаьший, цехашка а хаттараш дора хьаьшаша Ларионовген болхлошкеи. Завода болхлоша безамаца дІаювцар царга маьхкадаьттан промышленностан заводо арахеца агрегаташи машинаши. Хьаьший сакъердалора маІача наха нийса кхалнаха станокаш тІа говза болх барах.

И. МАЙОРОВ.

Республикан заслуженни артист, писатель Іабдулла Хамидов

Нохчий-ГІалгІай республикан къахьегамхошта дика йовзаш я республикан заслуженни артист волча писатела Хамидов Іабдулли цІи.

ЗІаммига волаш денз хьа езаенни Хамидовна искусство. Ше юртарча школе дешаш волаш цо дакъа лийцад художественни сомодеятельноста кружокашка. ТІехьагІо, из кхийначул тІехьа цун артистий говзал дІаейзача республикан культурни болх дІаккхахьара организацеща нов. Хамидов деша вахийтар Москверча театральни искусстван паччахьалкхен институте. Институт а яьккха 1940-ча шера цІавеча Іабдулла Нохч-ГІалгІай драматически театре артистал балха а вахар, хІаьта дика говзал йола артист хиларах тарра дукха ха ялале из цу театра директорал а хьожавир. Ший балха говзал дика йовзаш а, болх вІашагІтоха ховш а, ше ловзош йола ролаш дика ловзаш а хилара тарра 1943-ча шера нов. Хамидовна Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхарча Совета Президиума указаца республикан заслуженни артиста цІи тиллар.

Художественни литература цо яьзъю 1939-ча шера денз. Цун произведенеш дешархошта йовзаш а езаш а я.

1956-ча шера кепа теха арахийцар новкъост Хамидовс язъяь йола «Совдати Дауди» яха дукха акташ йола пьеса. Цу пьеса къаьгга хьахьокх дІаяхача ширача замах дисача Іадаташца, кхалнаьха бокъонаш телхорца, наха юкъе долаш долча зуламерча гІулакхашца лира къовсам лоаттабе безаш хилар. Пьеса мах къоастабарна аьлча тоаргда из могаеш «Къинхьегаман байракх» цІи йолча газета редакцега дешархошкара 300 письмо дена хиларах.

Иштта чІоагІа дезаш тІаийцад Хамидовс яьздаь дола «Абубашир» цІи йола дувцар а. Прозеи драмеи яьзъяь цаІеш поэзен произведенеш а яьзъйу писатела Хамидовс. Нохчаша а гІалгІаша а эрсаша а езарца локхаш я А. А. Александрова музыкаца цо язъяь йола нохчий вальс. Иштта мукъамца дика доагІаш а, чІоагІа сакъер даме а да цун «забарин байташ» аьнна яьздаь дола илли.

Цу произведенешта юкъе лоархІаме моттиг дІалоацаш я Хамидовс «Даь воша Увойс» аьнна стихашца яьзъяь йола повесть.

Укх шера 17-ча августа Сталински районерча Ленина цІерах йолча культуран дворeца правленес дІадихьар дешархой писательца Хамидовца вІашагІкхетар. Цига Хамидовс дийцар лоацца ший творчески белхах лаьца а, хІаьта цо цига ший произведен цхьацца дола доакъош, а дийшар. ЧІоагІа сакъерда даларца ладийгІар гулбенначар Хамидовс йишача цун произведешка а цун творчески балхах лаьца а.

ВІашагІкхетача гулбеннабар 1000 совгІ ладувгІархо.

Писатела Хамидова къамаьл чакхдаьнначул тІехьа артисташа Исаева Асета а, Мусаев Хьалима а, Висатаевс а дакъа а лоацаш йоккха концерт дІа йихьар культуран дворeца.

Доккха маІан долаш гІулакх дар Ленина цІерах йолча культуран дворeца правленес дІадихьар.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

Наьха вахари дезалий барти тоаде деза

СССР-а дІадаьхад «социальни лазараш» хьахула уж дегІаухийта овлаш. Уж «социальни лазараш» геттар дІадахарна доккхий балхаш де деза вай.

Эггир вогІа дола капитализмах юхедисар алькоголизм дІа яккхарна къахьегадеза советски обществос.

Капиталистически маьхкашка. алкогализмеи мискали яьржа хилар бахьан да,—цига бахача наьха цхьатарра социальни бокъонаш ца хилари къахьегамхошта къиза эксплуатаци лелаяри.

Цхьаболча буржуазни социологаш дувц мискал дукха алкогольни малараш мелараx хул яхаш белам болаш дола хабараш.

ЧІоагІа балхаш даьд советски союзе наьха вахари дезала юкъера гІулакхаши тоадарна алкоголизман социальни овлаш а дІадаьхад вай маьхка, дале а геттар дІадаьккхадац из эхь дола капитализмах юхедисар. Хадданза спиртни малараш мелар культура кІезига хилари моральни кегавенна хилари обществона а дезала а хьалхашка ший бехктокхамера декхараш кхета ца дари да.

Доккхий зуламаш доал маларах. Уж дукха мелачар производстван балхашта новкъарло а ю, къахьегама дисциплинеи социалистически обшежитен бокъонаши йоаха а ю.

Дезала юкъера гІулакхаш а толхаду алкоголизмо. Моларaша толхабаьча наха шоай дезал а, бераш, сесаг, биц а бале, дерригa алапи дІа а мелаш, толхаду вахар. Маларца талхараштa дицлу дезала а обществана а хьалхишка а леладанза даргдоаца декхараш. В. И. Ленина яьхад. «Пролетариата эшаш дац маларца бахар, цунца къорaберзар а...

Хадданза меларо унагІцено толхаю, сага дегІа эйпаш ду, психикан Іоаткъам бу, организм йоахаю, саг ханал хьалхагІ къа а ву. Алкоголикашта юкъе балар дукхагІа а хул.

Массанена ховш да алкоголизмо дегІа низ а хьаькъал эшаделга а лакхерча нерени системан болх толхабелга. ДукхагІ дола зуламаши во хІамаши» маларца дувл.

МостагІчун разведкас, шийбІеха гІулакхаш кхоачашдарна, алкоголизмо талхабаьчарах шпионаши, тийша болх бераши бу.

Цудухьа чІоагІа лоархІам болаш ба алкоголизман духьалара къовсам. Алкоголизмани социалистически обшежитен бокъонаш йохаечарнеи духьал обществанни къовсам лоаттабе беза, кІезига а доккха а цар леладу во хІамаш ца а могийташ.

УнагІцено лорaяра органаш декхарийла я алкоголизмах доахка зуламаш дувцаш санитарни хьехамаш де. Вай печать а, къаьстта заводски декхарийла я алкоголизмаца хадданза къовсам лоаттабе.

Боккхача обществанни низаца алкоголизм дІаяккха а наьха вахарга дезалий барти тоаде а деза.

КОСТОЕВ Д.
Нохч-ГІалгІай ССКП обкома лектор.

МагІалбека къахьегамхой

Сийлах—боккхача Октябра 40 шу дизара сийна «Ингушский» совхоза 4-ча отделенен болхлоша доккхий къахьегама толамаш доах. Мамриговс кулгал а деш шоллагІча бригада коллективо дика балхаш ду. Цу бригада членаша Цечоеви, Зуеви, Эсиеви Чабиеви чан аргІаш деча дика балхаш дир.

Дийнахь боагІа боарам 5 тонн бале 7—8 тонна чах аргІаш ду цар. МаІача наха нийсса балхаш деш ба кхалнах а. Малардееваи, Узуеваи, Эльмурзаеваи, кхы бараши.

Доазол дехьара

Балтийски фордатIа НАТО кийкчъю маневраш

ОСЛО, (ТАСС). Газеташа хоам бу, Европен къилбаседехьарча зоне НАТО тIема низий керттерча командующе инарала С. Сагдена аьнначох, 12 сентябре Балтийски форда тIа НАТО тIемафордий маневраш хургъя США-еи, Малхбузен Германеи, Англеи, Данеи, Норвегеи кемаш юкъе а долаш. Хоама тIа къоаггадаь аьнна да шоллагIча дунен мехкашта юкъерча тIемал тIехьагIа Норвежски Малхбузен Германии тIемафордий низаш хьалха вIашах кхеташ хилар. «Фрихетен» газето цу бувзамах хьахьокх, гитлеровцаша Норвеги мохк дIалаьцача хана мохк бовхари, эзараш норвежцаш набахтешка а концентрационни лагерашка а чубеххари, дукханеш топаш етташ боабари. ХIанз Малхбузен германски тIема низашта хьалхале лелаеш Гитлера хинна эпсараш ба. Газето хетт, норвежски тIемафордий низаш Малхбузен-Германски эскаращца кийчъеш йолча маневрашта юкъе паччахьалкхе раьза йолаш хургда е оборони Министр НАТО штабе хьатIаийца решени кхоачашъеш воалл, яхаш.

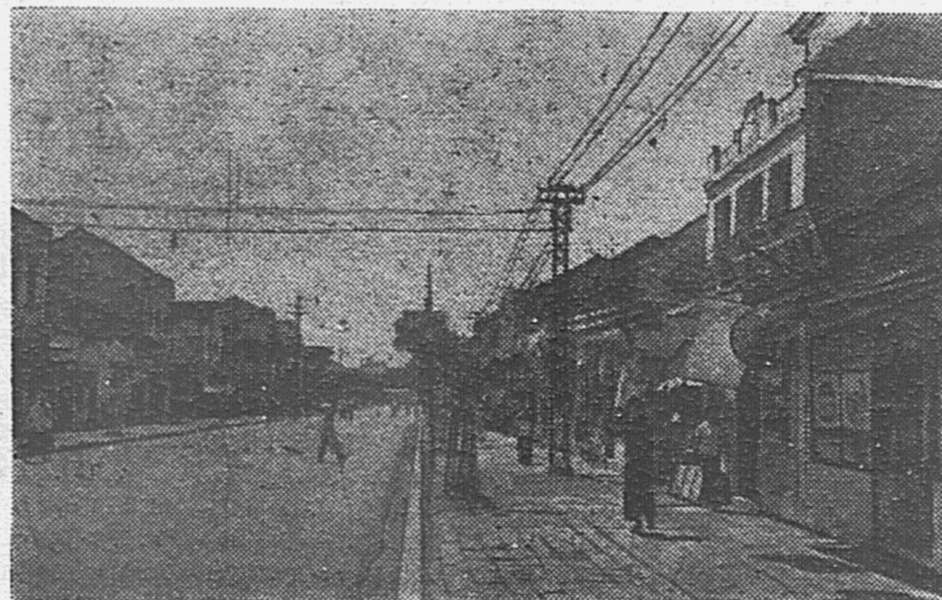

Вьетнаме Демократически республика. Хайдуонг яхача города кертера улица.

Мелхбузен Германера эскара салте ГДР хьачувар

Берлин. (ТАСС). Агентство АДН хоам бу, Германски Демократически Республике хьачувенав Малхбузен Германера батальонацара салте Альфред Юнг, Ганновере шийгара квартира дIаяькхачул тIехьагIа. А. Юнга аьлар ше хинна батальон гитлеровски вермахта хьалха хиннача эпсараша команда еш яр, аьнна. А. Юнга белгалдаьккхар ше ГДР-е вара бахьанех цхьа бахьан НАТО агрессивни гIулакхаш ше кхетадар долга.

Даллес дIавала веза

Нью-Йорк, (ТАСС). Агенства Юнайтед Пресса дувц, штата сенатора Техас Ярборас демократически партен кегийча наьха организацен съезде США паччахьалкхен секретарь Даллес дIаваккхара къамаьл дир. Далес дIаваккха аьлча сенатора аьлар: «Порядок йоаца Даллеса политика, нагахь санна цунах политика я аьнна тоъам боацаш лелаярца, ца воалаш тIехьашка вуларца, ше хоаставарца, лоацца компромессаш лелаярца. Ше паччахьалкхен секретарь хиннача цу еррига хана денз дерригача дунен юкъе США-на цхьаккха новкъост кораванзар цунна».

Английски авиацес Йемена городаштеи юрташтеи ю налеташ

КАИР, (ТАСС). Английски тIема самолеташ Йемена городаштеи юрташтеи налеташ а еш, оакхарий хьисапе чIоагIа бомбаш етт. Кепайоазоно дувцачох, Каире Йемена посланник волча Абу Тамбага кхаьчай Йемена паччахьагара — Имам Ахмедагара телеграмма, английски самолеташ Катаба яхача городе бомбаш йиттадуккха гIирсаш дохадаьлга а, чIоагIа зенаш даьлги а, дувцаш. Телеграмма тIа цоах тарра яздеш да, английски самолеташ Йемена къулбехьа оагIорахьа уллача Шукейр яхача района яьча налетах. Английски самолетех цаI Йемена эскараша йоахаяь чуяйтай.

Омана къамо къовсам дIахьо

КАИР, (ТАСС). Каире кхаьчав Омана имама заместитель Эмир Салех Бен Иса Эльхарси. Эмир Салеха аьлар меттагашкарча кепайоазон викалашка, Омана къамо сацийтаяц духьале, Омане дIахьош ба английски империализманна духьал къовсам. Цо белгалдаьккхар английски эскараш дIа ца долхаш Омане Iеш хилар а, уж дIадолх, аьнна, арадаккхар общественни хетар тувла де оттаья пропаганда хилар а. Масската Султана Омана имамага машар бе аьнна дола яхаш долча хаттара жоп луш, Эмир Салеха аьлар, машар хулалургбац Оман дизза кортамукъали ший лоIаме хилари даьккха яллалца.

США аргIанна йола атомни эккхийтар

Нью-Йорк. (ТАСС). Тахан Невада яхача штате тохкамаш деча полигоне вIашагIкхийттача штаташа ахкан де лерхIача тохкамий кхойтталагIа дола ядерни эккхийтар дир.

Кхы а чIоагIлургба Омана къамаша империалисташта духьал лоаттабу къовсам

БЕЙРУТ, (ТАСС). Бейрутски радиос дувцачох, гIайттача Омана къамашта хьалхле лелаеча Имам Галеб Бен Але аьннад, английски агресси Омана духьаллаттар яха хаттар ден повестка юкъе Безопасноста Совето ца дахийтарах, кхы а чIоагIлургба Омана къамаш империализманна духьал лоаттабеш бола къамаш кортамукъадалара къовсам.

Комсаш лелаяра гIулакх тоадарна дукха къахьег Албански халкъан Республике. Комсаш дIайогIарна бIаьш гектараш хиллал керда лаьтта къоастадайтад.

Сурта тIа: Влоре комсаш чуэцаш латт.

Албански телеграфни агентства сурт.

Аньшана 9 домна

Пекин. («Правдан» ший корр.). Укх деношка хьалхара чон делар металлургически комбината реконструкци яьча иснех йолча цхьан домнас. ХIанз, комбината ийсе а домна болх бе йолаеннача хана, японцаша уж Къулбехьен - малхбоален Китае оккупаци еш болча хана эггир дукхагIа доакхаш хинначул кхозза дукхагIа чон доаккхаргда.

Гоминдановски доал долча хана комбинатера гIулакхаш деха дар. Мохк мукъабаьккхачул тIехьагIа хIама ца эшаш цхьан хана Аньшана кхо домна юхаметта оттаяь а хилар, металл дала а йолаелар. Хьалхарча цхьан пятилетках капитальни тоаяь а, вай ханарча хьалхарча классан техникаца Iалашъяь а, чакх яьлар ийс домнан пишк.

Китайски домнаш ерий квалификаци лакхъеннай. Нагахь санна хьалхарча домна тоаеш I шуи кхоъ бутти ха яха яле, юххера пишк тоаеш беррига а бархI бутт мара бахьабац.

Малхбузен Германерча эскаре ханал хьалха тIабехар

Бонн. (ТАСС). ДПА агенствос хьахойтачох, 1957-ча шера 1-ча апреле Малхбузен германерча эскаре шоай аргIанна баха безаш хинна нах, укх шера 1 октябрь эскаре бехаргба.

ФРГ кхачтассале хьалхах лоаттабеча къовсама юкъе гIерт США

Бонн. (ТАСС). Печато хьахойт, ФРГ эггара йокхагIа йолча буржуазни оппозицен партен, — демократически кортамукъален парте председатело Рейнгольд Майера Мемменгене кхаж тассале хьалхах хиннача митинге къамаьл дар. Эггара хьалхар къамаьл дIадолалушехь Майера США-н паччахьалкхе бехке йир, цо канцлера Аденауэра га а доахаш, Малхбузен Германен демократи кхерам чу оттаеш хиларах.

Майера аьлар, «американцаша дикагIа лерхI авторитарни паччахьалкхе. ДIахо цо аьлар. Малхбузен Германе а Ли сын Манеи, Чай кай-шеи санна йола системаш а, Къулбехьен Кореи Формозеи санна йола системаш а хилар кхерам ба.

Румынерча кооперированен толамаш

Бухарест. («Правдан» ший корр). Румынера Халкъан Республикерча Констанцски областе эггара хьалха кхоачашъьяй кооперированен юрта бохама план. Областе ба, 55 процент ахархой дезал вIашагIтохаш, 328 коллективни юртара боахам, 339 юртарча боахама товаришество, цу юкъе бахар 45 процент ахархой дезал. Коллективни юртара боахамга а юртарча боахама товаришествога а я 556 эзар совх гектар лаьтта.

Вьетнама Демократически республика.

Хайфоне яхача городе, Китайски халкъан Республико гIо а деш, йоккха дуга цIенду завод юллаш латт.

Сурта тIа: завод юллача метте.

Вьетнамски информацен агентства сурт.

Марокко кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Дели хинна пресс-конференци

Дели, (ТАСС). Печато беча хоамаша яхачох, 23 августа Марокко кхыча мехкашцарча гIулакхий министр волча Ахьмада Балафреджа прес-конференци яьй. Цигача заявлени яьй цо, переговоращца кхыча мехкий бIу ший территорен тIара арабаккха гIерташ я мароккански правительство, аьнна. Цо белгалдаьккхар, Мароке американски тIема базаш хилар а, хIаьта кхы дIахо испански бIу латтар а цун суверинитет йохаеш хилар.

Балафреджа аьлар, премьер-министр Неруца а кхыболча индийски кулгалхошца а ший хинна переговораш «бизза пайда болаш» яр аьнна. Цо белгалдаьккхар, Неруи шийи уйлаш вIаши тара хилар.

Венгрера гIулакхаш харцахьа кхетадейта гIертарна ю духьале

Будапешт, (ТАСС). ВенгрехIара денна шерлуш латт «Венгрен хьакъехьа йолча ООН комитета» доклада духьале ю болам. Собранешка а митингашка а яьча резолюцешца, хIаьта тайп-тайпарча паччахьалкхен а кхахьийтача телеграммашца къахьегамхоша цхьа барт болаш тIаэцац исторически факташ харц а еш, Венгерски Халкъан Республиках а, цун законни правительствох а, венгерски халкъах а аьла-дит дувцаш йола комитета доклад, хIаьта ООН Генеральни Ассамблейя дувца оттадаьча дешашта юкъера иштта цIи йола «венгерски дош» дIадаккхар хьа а дех.

Инотски кIала доаккхача заводе хиннача дукхача наьха митинга доакъашхоша кхайкадир, венгерски гIулакхаш дувца безам болчарна хьалхагIа венгерски болхлой а ахархой а дагахьдар фуд ха деза, Венгерски Халкъан Республика эIгазбаха садикъаьча нахага ла а ца дувгIаш: Венгре къаьнара лоаттам юхаоттабе гIерташ цар хьийга къа чакхдаланзар цар.

Дьерски вагонаш еча заводерча болхлоша шоай телеграмма тIа язду, «Венгре хьакъехьа йолча ООН комитета» доклада шоаш хаьдда духьал хилар. Тха завода болхлоша, йоах телеграммо, беттагара—бетта производство лакха а йоахаш бакъду шоаш партена а правительствона а раьза хилар.

Эзараш хула письмоши телеграммаши ух тIеххьарча хана венгерски кхалнаьха Центральни советага. Берригача кхалнаьха дагахьдар дувцаш, письмо дIахьийтар цо кхалнаьха Халкъашта юкъерча демократически федерацега. Цу письмос дехар ду дерригача дунен кхалнахага ООН-е «венгерски дош» дувцара духьале е, яхаш. Вай, кхалнаьха, йоах письмос, машар лоаттабара вIашагIъелла халкъашта юкъера организаци, машар боацаш, кхыча гIулакхашта пайда эцаш хилийта йиш яц.

Ахьмад Ведзижев

Хьога

Зама дIаяхарах, зама яIаьхяларах
Аз дош ма лу хьона,
Раьза хург ма вар со, фуннах а хиларах,
Езарца хьо сайна,
Малхал а хьо тайна,
Ана юххелца хьо лоро хатIа хейна.

Спорт культурак балха лоархIаме дакъа да

Укх сахьате Первомайски районе спортивни болх чIоагIа мела лел. Кагийрхой доалахьа цхьа волейбольни сеткеи цхьа волейбольни бургаци мара спортивни инвентарах хIама яц. Сайранна волейболах ловза гуллураш дукха хиларо а, уж цу ловзара аргIа хьа ца кхоачаш хиларо а хьахьокх кагийрхой спорта чIоагIа тIаккхувш хилар. Цхьабакъда дукккхача кхоачам боацараша вIаштехьа далийтац царна юкъе спорт кIезига-дукха а тоъаргйолаш лелийта. Райцентр йолча Галашке а иштта из болх мела лелаш хилча, кхыча юрташка из болх кхы а вогIа лелаш ба. Районни физкультуран а спорта а комитета председатель вола нов. Умаханов шийна могачоах спортивни болх тоабе гIерташ къахьегаш ва. Бакъда цунна вIалла а гIо деш яц райисполком (председатель новкъ. Шадиев). Шоай район хьалхагIа Сунженски района чуйодаш хиннай, цудухьа дерригa массовой балха доагIа ахча цо (Сунженски районо) ший эшараштa дIадахийтад яхаш, бахьан а доахаш, райисполкома кулгалхой керда 1958 шу хьатIадалца спортивни балха уйла е безам болаш бац.

Бакъда ший лоархIам боккха хиларга хьежача бахьанашца юха а ца тетташ, Первомайски районерча кагийрхой спортивни гIулакх дегIаахарна кхы ца говш йоакхо е еза.

IA. УСМАНОВ.

Бюрократий гIулакхаш дицдалийта

Наьсаречa райсобесе старший инспекторал деш ва Безруков. Ший пенсе гIулакха из волча ера Iаьли-юртара кхалсаг — Аспиева Маржан. Цун укх шера, ше балха хиннача мете машина гIогI даьккхад Шин гIажаца мара лалелуш а яц Аспиева. Ше-дукха ха йоцаш Казахстанера цIа йоагIаш мел эша каьхаташ а денад цо, укхаза шийна пенсена къахьега. Уж каьхаташ шийга дIа хьекхача нов. Безруковс аьлар: «юха Казахстане а яха акта подлинник я еза Iа, хIаьта копи тхона закон — дац».

Из къамаьл дир Безруковс, моллагIа а цу тайпарча гIулакха эшаш дола документ каьхат дIа а дахьийта хьадеха ше декхарийла волашехь а.

Тоам болча тайпара хьехам баь, кхы бола, из волча пенсе гIулакха баьхка нах а дIаахийтац, нов. Безруковс.

Уж бюрократий гIулакхаш мегаргдоацилга а дIадаха дедалга а ха декхарийла ва нов. Безруков.

ГАЙТУКИЕВ Х.

Революционни гIулакхех беседаш ю

Деррига советски халкъ Советски Iаьдал этта 40 шу дизарга кийчълуш доаллача укх деношка къаьстта совбаьннаб Шолжа-ГIалий тIарча, «Красни молот» яхача завода болхлой коллектива Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци кийчъяра а чакхъяккхара а истори йовзарца бола безам.

Цунах хетта завода цехашка вIашагIбетталу болхлойи Шолжа-ГIалий тIа хиннача революционни гIулакхашца дакъа лоацаш хинна къаьна коммунисташи. Революционни гIулакхех шийна дагадоагIараш дувцаш 5-ча цехе болхошта къамаьл дир къаьнача большевика новкъоста Бутенкос, 3-ча цехе — новкъоста Кочетковс, 1-ча цехе — новкъоста Ермолаевс, 6-ча цехе — новкъоста Ярошевскес, 7-ча цехе — новкъоста Михайлика.

Шолжа-ГIалий тIа Советски Iаьдал оттадарна лоаттабаь къовсам бувцаш къаьнача революционераша дувцарашка чIоагIа хьашт долаш ладувгI заводе болхлоша а гIулакхерча наха а.

Майоров.

Атта вахар дукхадезараш

Кач теса уллаш полевой тIормиг а болаш «Кавказ» яхача ресторана зала чу вера яьнна мож а йолаш цхьа саг. Зем боаккхаш чехка гобаьккха хьежа цхьа стол белгал а даь цигахь тIавахар из. Стола гонахьа багIача нахага моаршал хаьттар цо, цу тIа сенна хьо ца ховш кулг лабага а дихьаь. — Новкъа хург вий со? Хьаша верг вийтеш, оаш? — Шийга юха фу оал а ца хьежаш Вяткин Дмитрий Iохейра. Из дика нийсвелар: меннача компанес цаI-шиъ стопка моладир цунна. Цул тIехьагI кхыча столага вода из...

Фу дувцаргда да цох, сий доаца гIулакх да из. ХIаьта а Вяткин эхь дайна ва. Милицен болхлоша цкъа ваьккха Iийнавац из ресторанашкара а закусочнешкара ара наха тIаухачара...

* * *

Аллеяш вIашагIкхеттача, Чехова цIерахча сквера чу листта бIаргагу бIеха, хьекхаденна барцкъаш а дувхаш саг. Из ва Усачев Пратаса Алексей. Мел болча низаца шийх къа хетийта гIерташ, маькха хIама ехаш вар из. Цкъа милиценна гучадаьлар дог лазаш болча наха цхьан сахьата Усачевна 17 сом далар. Цхьан ден цо гулдора 50-гара 100-нега кхаччалца сом. Приемнике-распределителе гучадаьлар Усачев дикка пенси а доагIаш Шолжа-ГIали тIа вахаш хилар. Сева ваьккхав из сийдайнача сагIа дехача наькъ тIа? Сутар хиларо ваьккхав. Белгалдаккха мегаргдолаш да, сагIадехаргаь юхе гIолла тIехбувлача къахетамеча наха сел камаьрша хIама дIа ца кхувдадоре, канна хьа из социартхилар. Холуш да кхы хиннар а. Массехказза социаяьй - айлаюкъе лелачареи сагIадехачареи дегIа могаш а йолаш 35 шу даьнна кхалсаг Колкова Александра. Милицен болхлой гIертар из кирпишкий заводе балха оттае. Колковас яха тиганзар. Болх бар сона пайданна дац, аьлар цо. СагIадехарга Колкова Александранна тоам болажагIа хетт. «Мискача» кхалсага хIама а луш, шоаш цунах ца а кхеташ паразити дахар леладеш йолча сага новкъостал деш болча наьха къахетамах базар ельга. Городерча промтоварни тикашта юхxе каст-кастта массехк сахьата хьал-Iоухаш хулар мари сесаги — Горбунов Бориса Александри, Алексея Марияи. Цу наькъа царна эшачул дукхагIа ха я: Горбуновс цаIахи шу хьалха битаб промывочно - пропарочни станцера болх, цун сесаг болх беш йоаца дуккха шераш да. Тикашта юхе хьал — Iой ухаш уж сакъердаш лелацар: тIехьале дагайоагIаш долча мараисесагаи тайп-тайпарча наькъашца ховра дикагIа дола товараш маца доагIаргда. Горбуновар массаза кхебора хIамаш тега машинаш а, кувга бувха модельни гIирс а ,кIезига ара хеца кIадаш а ийде. Из деррига а кхолха мах боаккхаш юха дохкар цар. Ког хийцца бахар Горбуноваш. Базархой хIамаш йоахаш лийцар.

Молотовски района 1-ча участка халкъий судо нах кхетабеча къахьегама лагерашка яккха 8 шу ха техар царна.

Обществанна духьалареи, паразитийи элементашцара тIом чIоагIбеш РСФСР Лакхерча Совета законаш арадахарна предложенеш еча комиссес оттаяь закона проект къахьегамхоша чIоагIа къоабалъеш я. Проект йийшай нефтеперерабатываюши орден лелаеча завода а, гаражни оборудованен завода а, Шолжа-ГIалий ТЭЦ-а а, кхы йолча предприятей а болхлоша.

Болхлоша къаьгга чIогIа къоабалъю сагIадехалгеи айлаюкъе лелалге дIадоаккхаргдолаш оттаяь мероприятеш. Вайна юкъе моттиг яц наха даьр дуаш лелараштеи, дер дайна лелараштеи, йоах болхлоша, лархIа тоам болаш вац хьаьна ца вахари къа ца хьегари.

ГIалгIай алфавит (алапаш)

ГIалгIай алфавит эрсиъ алфавитаца нийсдаь да, цудухьа гIалгIай меттала дола йоазув кепа теха арадаккха йиш я моллагIча эрсий типографеи, эрсий йоазон машинкацеи. Иштта вай алфавит хиларах из Iомаде аттагIа да.

ДукхагIа дола алапаш гIалгIай а эрсий а цхьатарра да. Цхьа дола алапаш эрсий доацаш, гIалгIай да.

ГIалгIай а эрсий а цхьатарра дола алапаш ераш да:

а, б, в, г, д, е, ё, ж, з, и, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ (из алап — оаз вай наьха дешашца яздац) ъ, ы, ь, э, ю, я.

ГIалгIай меттаца долаш а эрсий меттаца доацаш а ераш да: аь, яь, хь, хI, кх, гI, кI, пI, тI, цI, чI, къ, рхI.

Уж алапаш-оазаш укх дешашца йоагIа:

аь — аьшк — железо, аькха — зверь, гаьнаш — ветви.

яь — яьшка — ящик.

Хь — хьайра — мельница, Ахьмад — Ахмет, бухь — вершина, ахьар — помол.

ХI — хIама — вещь, хIилла — хитрость,

Кх — кха — пашня, кхор — груша, аькха — зверь, кхокх — голубь.

I — Iам—озеро, Iа — зима, йоI — девушка, дуIа — буря, муIа — рог.

ГI — гIала — город, башня, гIалгIа — ингуш, гIайба — подушка, лагIа — ступень.

КI — кIа пшеница, кIомал — конопля, кIоаг — яма.

ПI — пIаьраска — пятница, пIелг — палец, хумпIар — кабура.

ТI — тIоа — сливки, тIа — лапа, тIоарска — сафьян.

ЦI — цIа — дом, цIий — кровь, цIена — чистый.

ЧI — чIодж — ущелье, чIуг — кольцо,

Къ — къамаьл — беседа, речь, къора — глухой, къам — народ, дукъ — перевал, ярмо.

РхI — ворхI — семь, бархI — восемь, берхIа — подливка.

РЕДКОЛЛЕГИИ.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-ГIала, Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91. АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. №№ телефонов: редакции — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.
СФ01968. 11-ча августа 1918-ча шера цIерагI йола типографи. Заказ № 6197.